

KARTA KURSU

Nazwa	Geografia regionalna Polski (fizyczna)	
Nazwa w j. ang.	<i>Physical geography of Poland</i>	
Koordynator	Dr hab. Krzysztof Bąk, prof. UP	Zespół dydaktyczny
		Dr hab. Krzysztof Bąk, prof. UP mgr Anna Chrobak
Punktacja ECTS*	3	

Opis kursu (cele kształcenia)

Po zakończeniu kursu student zna regiony fizyczno-geograficzne Polski (ich przestrzenny rozkład i ich cechy), potrafi określić usytuowanie tych regionów na tle jednostek fizyczno-geograficznych Europy, potrafi przedstawić rozwój środowiska przyrodniczego Polski i wzajemne relacje jego elementów. Kurs prowadzony jest w języku polskim.

Warunki wstępne

Wiedza	Podstawowa wiedza z zakresu topografii, geologii, geomorfologii, gleboznawstwa, hydrologii, klimatologii, astronomicznych podstaw geografii
Umiejętności	Możliwość rozpoznania podstawowych form krajobrazu i elementarnych zależności pomiędzy różnymi elementami środowiska przyrodniczego
Kursy	Kartografia i topografia, Geologia, Geomorfologia, Gleboznawstwo i geografia gleb, Hydrologia i oceanografia, Meteorologia i klimatologia, Astronomiczne podstawy geografii

Efekty kształcenia

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01 Rozumie i objaśnia wpływ podstawowych procesów geologicznych, geomorfologicznych, klimatycznych i glebowych na powstanie zróżnicowanego środowiska geograficznego obszaru Polski	K_W02, K_W03
	W02 Rozróżnia i potrafi scharakteryzować kryteria klasyfikacji i rozmieszczenie regionów fizyczno-geograficznych Polski	K_W01

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01 Potrafi zinterpretować i analizować zdjęcia satelitarne oraz mapy tematyczne dotyczące różnych elementów środowiska fizyczno-geograficznego Polski	K_U02, K_U03
	U02 Potrafi analizować publikacje naukowe i cyfrowe materiały geoinformacyjne w zakresie cech środowiska fizyczno-geograficznego obszaru Polski	K_U02, K_U05
	U03 Potrafi scharakteryzować cechy fizyczno-geograficzne poszczególnych regionów Polski	K_U01, K_U07

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01 Jest świadom złożoności funkcjonowania systemu przyrodniczego na Ziemi, wykazuje postawę odpowiedzialności za poszanowanie środowiska przyrodniczego	K_K01, K_K02
	K02 Potrafi poszukiwać i poszerzać wiedzę oraz ma nawyk uczenia się przez całe życie	K_K02, K_K09
	K03 Postępuje zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i etyki zawodowej	K_K03, K_K08

Organizacja		
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach

		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	15			30								
	egz.			zal.								

Opis metod prowadzenia zajęć

Zajęcia prowadzone są w formie wykładów i ćwiczeń. Student podczas ćwiczeń musi wykonać projekt indywidualny na zadany temat, rozwiązać postawione zadania i problemy oraz aktywnie uczestniczyć w dyskusji.

Formy sprawdzania efektów kształcenia

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Inne
W01										X		X	
W02										X		X	
U01						X							
U02						X		X				X	
U03						X		X		X		X	
K01								X					
K02								X					
K03						X				X		X	

Kryteria oceny

Zaliczenie ćwiczeń uzyskuje student, który zna rozmieszczenie regionów fizyczno-geograficznych Polski (25%), uzyskał pozytywną ocenę z wykonanego projektu indywidualnego (20%) oraz kontrolnej pracy pisemnej (40%) a także aktywnie uczestniczył w dyskusji na postawione problemy (15%). Zaliczenie wykładów otrzymuje student, który zdał egzamin pisemny.

Uwagi

Obecność studenta zarówno na wykładach jak i na ćwiczeniach jest obowiązkowa. Frekwencja jest kontrolowana na każdym ćwiczeniu oraz wrywkowo na wykładach. Każda nieobecność na ćwiczeniach musi zostać usprawiedliwiona oraz odrobiona na konsultacjach.

Treści merytoryczne (wykaz tematów poruszanych na wykładach)

1. Charakterystyka fizyczno-geograficzna Tatr: budowa geologiczna, elementy rzeźby Tatr Wysokich i Zachodnich, układ dolin, przełęczy i ścian skalnych, zlodowacenia, rzeźba krasowa, cechy klimatu wysokogórskiego, podstawowe elementy topografii.
2. Charakterystyka fizyczno-geograficzna niecki Podhalańskiej, różnice w rzeźbie, cechy i przyczyny powstawania zapadlisk śródgórskich, podstawowe elementy topografii.
3. Budowa geologiczna i rzeźba Pienińskiego Pasa Skałkowego; grzbietotwórcze serie skalne, wulkanity, tektonika obszaru a cechy rzeźby; kras powierzchniowy i podziemny, podstawowe elementy topografii.
4. Różnice w rzeźbie Beskidów i Pogórzy, duże nasunięcia tektoniczne i ich odzwierciedlenie w rzeźbie, geneza rzeźby strukturalnej, inwersje rzeźby, powierzchnie zrównań w Beskidach i na Pogórzach, geneza kotlin śródgórskich i przedgórzskich, rozwój rzeźby i sieci dolinnej; procesy neotektoniczne; denudacja mechaniczna i chemiczna, zlodowacenie kontynentalne na Pogórzach, podstawowe elementy topografii.
5. Budowa geologiczna i rzeźba Sudetów, przebieg granic morfologicznych geologicznych, rzeźba strukturalna Gór Stołowych; geneza kotlin śródgórskich; cechy rzeźby otoczenia Kotliny Kłodzkiej oraz masywów granitowych; rzeźba krasowa; wulkanity; zlodowacenia górskie a kontynentalne, terasy kemowe; podstawowe elementy topografii.
6. Mechanizm wypiętrzania wyżyn środkowoeuropejskich, różnice w rzeźbie wierzchowinowej a typy skał podłoża, budowa geologiczna a rzeźba Roztocza; pokrywy lessowe: ilość pokryw, ich wiek, tempo akumulacji lessów, rzeźba strukturalna Gór Świętokrzyskich, krawędziowa rzeźba Wyżyny Śląsko-Krakowskiej, ostańce wierzchowinowe a typy skał podłoża.; Brama Krakowska i jej geneza, przykłady form rzeźby związanej ze zlodowaczeniami kontynentalnymi na wyżynach, Pustynia Błędowska.
7. Przyczyny zlodowaceń kontynentalnych: paleogeograficzne, klimatyczne, astronomiczne. Dowody na zmiany klimatu w plejstocenie; zmienność izotopów tlenu w wodzie oceanicznej. Zmiany poziomu morza w plejstocenie. Zasięgi maksymalne lądolodów na kontynencie północnoamerykańskim i euroazjatyckim. Zlodowacenia przed plejstocenem. Ilość zlodowaceń kontynentalnych na obszarze Polski i czas ich trwania; definicje wydzieleni jednostek klimatostratygraficznych. Metody badań wieku osadów plejstocenijskich. Struktury glaciektoniczne. Niecki egzaracyjne. Miąższości lądolodu. Powstanie sieci rzecznej; pradoliny. Wały moren spiętrzonych. Systemy sandrów i ich relacje do zlodowaceń. Jeziora rynnowe i ich znaczenie w paleogeografii plejstocenu. Pola eratyków i przyczyny ich koncentracji. Ozy – różnice w ich genezie i relacje do rynien podlodowcowych. Deglacjacja aeralna i frontalna a rzeźba Niziny Polskiej. Geneza drumlin. Fazy deglacjacji ostatniego zlodowacenia. Formy rzeźby z fazy gardzieńskiej na Wybrzeżu Słowińskim i w rejonie Zatoki Gdańskiej. Najstarsze ślady działalności *Homo sapiens* na obszarze Polski. Procesy akumulacji i erozji na Pobrzeżu Słowińskim. Makroregiony Niziny i Pojezierzy obszaru Polski.
8. Zmiany klimatyczne w holocenie. Średniowieczne optimum klimatyczne. Mała epoka lodowa. Współczesne ocieplenie. Przyczyny zmian klimatycznych. Podstawowe cechy klimatu Polski. Przyrodnicze przyczyny współczesnego ocieplenia; emisja CO₂ i klatratów metanu.

Treści merytoryczne (wykaz tematów poruszanych na ćwiczeniach)

1. TATRY

Zlodowacenia Tatr, zasięgi, formy polodowcowe, morfologia dolin: U-kształtnej zlokalizowanej w Tatrach Zachodnich, U-kształtnej zlokalizowanej w Tatrach Wysokich, V-kształtnej na przykładzie doliny Kościeliskiej, Białki oraz Strążyskiej, ślady górnictwa w Tatrach; zróżnicowanie morfologii pomiędzy północną a południową stroną Tatr.

2. PODTATRZE

Uwarunkowania fizyczno-geograficzne Rowu Podtatrzańskiego, Pogórza Spisko-Gubałowskiego oraz Kotliny Orawsko – Nowotarskiej; wody geotermalne na Podhalu; torfowiska w Kotlinie Orawsko – Nowotarskiej; osuwiska na Podhalu; katastrofalne zdarzenia przyrodnicze w ostatnich latach na Podtatrzu i w Tatrach (wiatry, powódzie)

3. PIENINY

Budowa geologiczna i rzeźba Pienińskiego Pasa Skałkowego; Przełom Dunajca; Przełom Białki; Roślinność i formy ochrony przyrody w PPN; Wody mineralne w Pieninach

4. KARPATY ZEWNĘTRZNE

Charakterystyka fizyczno-geograficzna Karpat Zewnętrznych ze szczególnym uwzględnieniem ich budowy geologicznej i rzeźby terenu; zbiorniki zaporowe w Beskidach; ruchy masowe – osuwiska

5. BESKIDY WSCHODNIE

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne Bieszczadów i wschodniej części Podkarpacia; piętra roślinne w Bieszczadach; wydobywanie ropy naftowej

6. PODKARPACIE

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne Podkarpacia ze szczególnym uwzględnieniem Kotliny Sandomierskiej; złoża surowców mineralnych zlokalizowane w Kotlinie Sandomierskiej

7. SUDETY

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne Sudetów ze szczególnym uwzględnieniem budowy geologicznej; piętra roślinne i klimatyczne Sudetów; torfowiska wysokogórskie w Sudetach; formy polodowcowe Karkonoszy

8. WYŻYNY

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne Wyżyn Polskich; morfologia dolinek podkrakowskich; kras gipsowy Niecki Nidziańskiej; Małopolski Przełom Wisły

9. GÓRY ŚWIĘTOKRZYSKIE

Uwarunkowania fizyczno-geograficzne Gór Świętokrzyskich; gołoborza; rezerваты przyrody nieożywionej

10. NIZINY

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne Nizin Polskich ze szczególnym uwzględnieniem rzeźby polodowcowej; pradoliny a współczesna sieć rzeczna; formy akumulacji lodowcowej na niżu; formy ochrony przyrody na niżu

11. POJEZIERZA

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne pojezierzy ze szczególnym uwzględnieniem rzeźby polodowcowej; rodzaje i geneza jezior na pojezierzach; depresje

12. POBRZEŻA

Uwarunkowanie fizyczno-geograficzne pobrzeży; Geneza Mierzei Helskiej; formy zapobiegania erozji brzegowej; rodzaje wybrzeży

13. MORZE BAŁTYCKIE

Rozwój Morza Bałtyckiego; złoża ropy naftowej na Szelfie Morza Bałtyckiego

Podręczniki:

Galon R. (red.), 1972. Geomorfologia Polski. Niż Polski. PWN Warszawa.
Kondracki J., 2000. Geografia regionalna Polski. PWN Warszawa.
Richling A., Ostaszewska K., 2006. Geografia fizyczna Polski. PWN Warszawa.

Artykuły:

Chrobak A., Cebulski J., 2014, Landslides in the Polish Carpathians as the Potential Educational Geosites, Current Issues of Tourism Research, vol 4, nr 1: 38-49
Rychel J., Nitychoruk J., Zbucki Ł., Chrobak A., 2016, Mapa Geologiczno-Turystyczna Park Krajobrazowy Podlaski Przełom Bugu, skala 1: 75 000, Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa

Wykaz literatury uzupełniającej

Jahn A., 1985. Karkonosze polskie. Ossolineum Wrocław.
Klimaszewski, M., 1988. Rzeźba Tatr Polskich. PWN Warszawa.
Mojski J. E., 2005. Ziemie Polskie w czwartorzędzie; zarys morfogenezy. Wydawnictwa Geologiczne Warszawa.
Starkel L. (red.), 1991. Geografia Polski; środowisko przyrodnicze. PWN Warszawa.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta)

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	15
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	30
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	5
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	10
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	15
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	-
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	15
Ogółem bilans czasu pracy		90
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3